

Advies over het Vlaams beleid inzake de lokale aanpak van gewelddadige radicalisering

Gevolg gevend aan de vraag van de Commissie ter bestrijding van gewelddadige radicalisering van het Vlaams Parlement om een studie te verrichten en een advies te formuleren over het Vlaams beleid inzake de lokale aanpak van gewelddadige radicalisering;

Voortbouwend op het advies bij het Vlaams beleid inzake gewelddadige radicalisering en polarisering dat het Vlaams Vredesinstituut uitbracht op 4 juli 2017;

Voortgaand op de bevindingen van het onderzoeksrapport *Het Vlaams beleid inzake de lokale aanpak van gewelddadige radicalisering* waarin het Vlaams Vredesinstituut onderzoekt hoe de Vlaamse overheid door middel van het Vlaams Actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering (2017) de lokale besturen ondersteunt in hun aanpak van gewelddadige radicalisering;

Adviseert het Vlaams Vredesinstituut aan het Vlaams Parlement en aan de Vlaamse Regering:

- Wat het **beleidsopzet** van het Vlaams actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering betreft:
 - Werk de basisconcepten en de visie die aan het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering ten grondslag liggen omstandiger en explicieter uit;
 - Formuleer voor de verschillende beleidslijnen en acties die betrekking hebben op de preventieve aanpak van gewelddadige radicalisering op lokaal niveau helder en nauwkeurig wat de doelstellingen, doelgroepen en randvoorwaarden voor de uitvoering zijn, en duid helder op welk type preventief beleid de maatregelen betrekking hebben (primair, secundair, tertiair) en welke preventieve effecten met deze maatregelen beoogd worden;
- Blijf inzetten op de ondersteuning en facilitering van een sterke **lokale regierol** om het preventief beleid rond gewelddadige radicalisering op lokaal niveau te coördineren en af te stemmen. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is de duurzame verankering en borging van de expertise en de netwerken die de afgelopen jaren, onder meer onder impuls van de ondersteuning door de Vlaamse overheid, m.b.t. deze lokale regierol zijn opgebouwd.
- Wat de **bovenlokale afstemming, coördinatie en kennisuitwisseling** betreft:
 - Borg en veranker op een duurzame manier de expertise die de afgelopen jaren door de VVSG werd opgebouwd inzake de bovenlokale afstemming, kennisuitwisseling en ondersteuning van de lokale besturen;

- Verhelder welke rol de Vlaamse overheid precies wil opnemen in de bovenlokale afstemming en coördinatie en hoe de overheid die rol concreet wil invullen;
 - Optimaliseer de informatiedoorstroming en kennisuitwisseling vanuit de verschillende beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid naar de lokale besturen;
 - Blijf met de betrokken partners de dialoog aangaan over de definitie en betekenis van gewelddadige radicalisering, teneinde te vermijden dat de beleidspraktijk op lokaal niveau gehinderd wordt door uiteenlopende visies over het fenomeen, en probeer in de mate van het mogelijke te komen tot gedeelde visies;
 - Zet in op het verbeteren en stroomlijnen van de coördinatie en informatie-uitwisseling tussen het lokale, het Vlaamse en het federale niveau.
- **Wat de persoonsgerichte aanpak in de LIVC's betreft:**
 - Blijf inzetten op het verlagen van drempels voor een goede multi-actorwerking in de LIVC's zoals uiteenlopende verklarende modellen en referentiekaders, en adresseer de blijvende onduidelijkheid inzake het beroepsgeheim door middel van de geplande decretale regeling;
 - Ondersteun lokale besturen in het bevorderen van sleutelfactoren voor een goede werking van de LIVC, zoals een goede vertrouwensband, goede afspraken m.b.t. de informatie-uitwisseling, de sleutelpositie van de coördinerend ambtenaar en een gedeelde visie over multidisciplinair werken.
- **Met het oog op een actualisering van het Vlaamse actieplan in het licht van evoluerende noden en uitdagingen:**
 - Blijf aandacht besteden aan blijvende noden en uitdagingen inzake jihadistische vormen van gewelddadige radicalisering, waaronder de kwestie van de re-integratie van gedetineerden;
 - Besteed in het preventief beleid aandacht aan diverse vormen van extremisme en gewelddadige radicalisering;
 - Besteed aandacht aan maatschappelijke spanningen en polarisatie op lokaal niveau, en hoe daar op een constructieve manier mee om te gaan;
 - Blijf lokale besturen ondersteunen in hun inspanningen m.b.t. brede vormen van geweldspreventie en het vreedzaam samenleven in wijken, gemeenten en steden.

1 Een evaluatie van het Vlaamse beleid inzake de lokale aanpak van gewelddadige radicalisering

Vanaf 2012 werden verschillende Vlaamse steden en gemeenten geconfronteerd met het vertrek van jonge inwoners naar Syrië en Irak om er te gaan strijden aan de zijde van extremistische groeperingen. Om een antwoord te bieden op deze problematiek begonnen enkele 'pioniersteden' (Antwerpen, Vilvoorde, Mechelen) beleid uit te tekenen, enerzijds om mogelijke vertrekkers te detecteren en anderzijds, en meer algemeen, om processen van gewelddadige radicalisering in een zo vroeg mogelijk stadium tegen te gaan en de voedingsbodems ervan weg te nemen. Mede onder impuls van deze lokale inspanningen begon ook de Vlaamse overheid een beleid op te zetten om gewelddadige radicalisering en terrorisme tegen te gaan. In dit beleid kreeg de lokale aanpak een centrale plaats. Centrale beleidslijnen in het actieplan van 2017 waren onder meer het ondersteunen van de lokale regierol, het organiseren van bovenlokale coördinatie en afstemming, en het ondersteunen van de persoonsgerichte aanpak.

In 2018 vroeg de commissie ter bestrijding van gewelddadige radicalisering van het Vlaams Parlement het Vlaams Vredesinstituut om een onderzoek te voeren naar het Vlaamse beleid inzake de lokale aanpak van gewelddadige radicalisering, in het bijzonder naar de ondersteuning van negen steden en gemeenten die op een acute manier met deze problematiek geconfronteerd werden. Daarbij vertrokken we van drie bundels onderzoeksvragen: 1) Welke beleidskeuzes worden in het actieplan gemaakt wat betreft de preventie van gewelddadige radicalisering op lokaal niveau? Welke rol krijgen lokale besturen in het actieplan? Welke preventieve maatregelen worden voorgesteld en welke doelstellingen worden daaraan verbonden? 2) Hoe lopen deze maatregelen in de praktijk? Hoe ervaren lokale actoren de uitvoering van het Vlaamse beleid inzake de lokale aanpak van gewelddadige radicalisering? Worden de door de Vlaamse overheid geformuleerde doelstellingen volgens hen gehaald? Wat loopt volgens hen goed, wat zijn knelpunten? En 3) Beantwoorden de Vlaamse acties en maatregelen aan de (steeds evoluerende) noden en uitdagingen zoals die door de lokale beleidspraktijk ervaren worden? Hoe sluiten de beleidskeuzes in het actieplan aan bij inzichten en aanbevelingen in de wetenschappelijke literatuur?

In onze zoektocht naar antwoorden hanteerden we drie methodologische insteken. Om zicht te krijgen op de krachtlijnen van het Vlaamse beleid inzake de lokale aanpak analyseerden we ten eerste een reeks beleidsdocumenten, waarbij de aandacht vooral ging naar de conceptnota uit 2015 en de actieplannen uit 2015 en 2017. Om na te gaan hoe de Vlaamse beleidskeuzes aansluiten bij wetenschappelijke inzichten en aanbevelingen over de preventieve aanpak van gewelddadige radicalisering raadpleegden we ten tweede de relevante literatuur. En om in kaart te brengen hoe het Vlaamse beleid in de lokale praktijk tot uitvoering gebracht werd en hoe het door lokale actoren ervaren wordt, hielden we ten derde een kwalitatieve bevraging bij de ambtenaren die voor deze thematiek bevoegd zijn in de negen steden en gemeenten die in het kader van het actieplan financiële ondersteuning krijgen.

Op basis van deze methodes hebben we het Vlaamse beleid getoetst aan de hand van twee evaluatiecriteria. Ten eerste probeerden we na te gaan hoe *adequaat* het Vlaamse beleid is. Hoe sluiten de assumpties, keuzes en doelstellingen van dat beleid aan bij inzichten en aanbevelingen in de literatuur? Ten tweede gingen we na of het beleid geschikte antwoorden biedt op lokaal ervaren noden en evoluerende uitdagingen, en probeerden we in kaart te

brengen hoe *doeltreffend* het beleid is in de lokale praktijk. Daartoe vroegen we aan lokale ambtenaren hoe zij tegen het beleid aankijken en hoe zij de uitvoering van dat beleid in de praktijk ervaren.

In deze adviesnota geven we beknopt de belangrijkste bevindingen en resultaten van dit onderzoek weer, omdat ze de basis vormen van de geformuleerde adviezen en aanbevelingen. Voor meer uitgebreide analyses en een omstandiger uiteenzetting over de onderzoeksresultaten verwijzen we naar het onderzoeksrapport.

2 Het beleidsopzet

In de wetenschappelijke literatuur wordt met betrekking tot het opzet van beleid ter preventie van gewelddadige radicalisering een tweeledige aanbeveling geformuleerd.

Ten eerste wordt in de literatuur de aanbeveling geformuleerd dat overheden hun preventief beleid best uitwerken op basis van een theoretisch kader dat zowel aandacht heeft voor terminologie als voor de oorzaken van processen van gewelddadige radicalisering. Daarnaast wordt het ook raadzaam geacht dat als bij de uitvoering van het beleid verschillende overheden betrokken zijn en nauw dienen samen te werken, die best zo veel mogelijk vertrekken van een gedeeld theoretisch kader. Hoewel de literatuur uitwijst dat mensen radicaliseren omwille van diverse en complexe redenen, bestaan er idealiter geen significante inconsistenties in hoe de overheden die bij het beleid betrokken zijn die processen begrijpen.

Onze analyse geeft aan dat het Vlaamse actieplan geen omstandig theoretisch model uitwerkt om processen van gewelddadige radicalisering te verklaren. Er worden weliswaar verschillende redenen en factoren genoemd, maar die worden niet in een coherent kader samengebracht. Wel lijkt men de blik open te willen houden voor een veelheid aan verklarende factoren en voor de complexiteit van radicaliseringsprocessen. Hoewel het actieplan op verschillende plaatsen het belang benadrukt van het delen van kennis en het aansluiten bij wetenschappelijk onderzoek, wordt nergens concreet gemaakt of en hoe men in de beleidsuitvoering en samenwerking met lokale besturen streeft naar gedeelde conceptuele en theoretische kaders. De resultaten van het onderzoek van het Vlaams Vredesinstituut geven aan dat een aantal steden en gemeenten hun beleid wel baseren op coherente en expliciet uitgewerkte theoretische kaders. Tegelijkertijd ervaart men op lokaal niveau weinig inspanningen om tot gedeelde definities en verklarende visies over gewelddadige radicalisering te komen. Men heeft integendeel het gevoel dat er binnen verschillende overheden en door verschillende partners, bijvoorbeeld in de LIVC, soms nog vanuit uiteenlopende kaders gedacht en gehandeld wordt.

Dit werpt de vraag op of en hoe hier iets aan gedaan zou moeten worden. Ten eerste lijkt er ruimte te bestaan voor de Vlaamse overheid om de visie en het theoretisch kader dat aan haar beleid ten grondslag ligt explicieter en consistentier uit te werken. Een (met andere betrokken overheden) gedeelde visie ontwikkelen over een complex fenomeen als gewelddadige radicalisering is, ten tweede, allesbehalve vanzelfsprekend. Ook in de wetenschappelijke literatuur blijven verschillende visies en interpretaties in omloop, en in de beleidspraktijk is het een uitdaging om gedeelde kaders te ontwikkelen. Niettemin lijkt het minimaal wel

wenselijk om basisconcepten als radicalisering zo helder mogelijk te omschrijven en de verklarende visie die aan het beleid ten grondslag ligt explicieter uit te werken, zowel om het beleid zo adequaat mogelijk te laten aansluiten bij enkele basisinzichten in de literatuur als om de doeltreffendheid van het beleid te versterken. Daarnaast kan het zinvol zijn om met de betrokken partners de dialoog te blijven aangaan over definities en de betekenis van het fenomeen dat men wil aanpakken.

Ten tweede wordt het belang beklemtoond om in breed opgezette preventieprogramma's (zoals de Vlaamse actieplannen ter preventie van gewelddadige radicalisering) helder en nauwkeurig te omschrijven wat de doelstellingen, doelgroepen, aanpak en de randvoorwaarden voor de uitvoering van concrete beleidslijnen en acties zijn. Daarbij wordt het ook raadzaam geacht te duiden welke types van preventie (primair, secundair, tertiair) en welke preventieve effecten met concrete maatregelen beoogd worden. Door al deze aspecten van het beleid weloverwogen en systematisch uit te werken en te expliciteren, en in de mate van het mogelijke te laten aansluiten bij inzichten uit de literatuur, kan een overheid belangrijke stappen zetten in de richting van een zo effectief mogelijk beleid. Onze analyse suggereert dat het Vlaams actieplan in zijn ondersteuning van de lokale aanpak wat het beleidsopzet betreft een gemengd beeld biedt. Sommige acties worden omstandiger toegelicht en beschreven dan andere. Er bestaat m.a.w. ruimte om het beleidsopzet van het Vlaamse actieplan en in het bijzonder de ondersteuning van de lokale aanpak omstandiger en explicieter uit te werken en zo de potentiële effectiviteit van het beleid te vergroten.

Wat **het beleidsopzet** van het Vlaams actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering betreft, adviseert het Vlaams Vredesinstituut om

- De basisconcepten en de visie die aan het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering ten grondslag liggen omstandiger en explicieter uit te werken;
- Voor de verschillende beleidslijnen en acties die betrekking hebben op de preventieve aanpak van gewelddadige radicalisering op lokaal niveau helder en nauwkeurig te formuleren wat de doelstellingen, doelgroepen en randvoorwaarden voor de uitvoering zijn, en helder te duiden op welk type preventief beleid de maatregelen betrekking hebben (primair, secundair, tertiair) en welke preventieve effecten met deze maatregelen beoogd worden;
- Met de betrokken partners de dialoog te blijven aangaan over de definitie en betekenis van gewelddadige radicalisering, teneinde te vermijden dat de beleidspraktijk op lokaal niveau gehinderd wordt door uiteenlopende of zelfs tegengestelde visies over het fenomeen, en in de mate van het mogelijke te komen tot gedeelde visies.

3 Het ondersteunen van de lokale regierol

Een belangrijke, zoniet de belangrijkste doelstelling van het Vlaamse beleid inzake de lokale aanpak van gewelddadige radicalisering is het ondersteunen en versterken van de lokale regierol. Het actieplan begrijpt die regierol als het coördineren van het lokale aanbod en het uitbouwen van lokale netwerken, waarbij verschillende partners op lokaal niveau betrokken worden, zoals onderwijsactoren, jeugdwerk, de VDAB en het welzijnswerk. In combinatie met de centrale rol die lokale besturen opnemen in de persoonsgerichte aanpak (zie hieronder), impliceert deze benadering van de lokale regierol dat er aandacht gaat naar verschillende vormen van preventie, zowel primair, secundair als tertiair.¹ Een cruciaal element in het Vlaamse actieplan is dat het voorziet in financiële ondersteuning van steden en gemeenten die met een ‘radicaliseringsproblematiek’ geconfronteerd worden. Een belangrijk uitgangspunt van deze financiële ondersteuning was dat de overheid zelf geen omstandig kader uitwerkte waaraan aanvragers moesten voldoen; er werd vooral naar het lokale niveau gekeken om noden te definiëren en adequate antwoorden te formuleren. Een tweede uitgangspunt van de ondersteuning was te werken met projectsubsidies.

Deze beleidsdoelstellingen en -keuzes lijken in enkele opzichten aan te sluiten bij inzichten en aanbevelingen in de literatuur. De Vlaamse overheid legt in haar beleid duidelijk een zwaartepunt op het lokale niveau. De conceptie van de lokale regierol heeft zowel oog voor een integrale benadering van preventie (primair, secundair en tertiair) als voor een multi-actorbenadering. Uit onze analyses blijkt dat de doelstelling om de lokale regierol te ondersteunen goed onthaald wordt op lokaal niveau. Lokale besturen voelen zich ondersteund en versterkt in hun regierol. Men kon personeel aanwerven, netwerken uitbouwen, vormingen organiseren en expertise opbouwen. Men waardeert ook de ruimte die behouden bleef voor de lokale autonomie.

Toch zijn er enkele kanttekeningen te maken. Zo lijkt de performantie van de lokale regierol soms te lijden onder de gebrekkige afstemming die er bestaat tussen het Vlaamse en het federale niveau. Omdat lokale besturen zowel bevoegd zijn voor repressieve als preventieve aspecten van het beleid, levert deze gebrekkige afstemming obstakels op, niet alleen in termen van efficiëntie maar mogelijk ook van effectiviteit. Belangrijk is ook de kwestie van de duurzaamheid van de inspanningen van de Vlaamse overheid, een vraagstuk waarvoor ook in de literatuur aandacht wordt gevraagd. De ondersteuning van de lokale besturen in het kader van het Vlaamse actieplan gebeurde op basis van projectsubsidies, die jaarlijks verlengd werden. Hoewel er zeker ook positieve geluiden op te vangen zijn over het werken met projectsubsidies, is er altijd de uitdaging om de resultaten ervan op een duurzame manier te verankeren. Zeker in kleinere steden en gemeenten is dat niet vanzelfsprekend. Het risico

¹ Primaire preventie is gericht op de algemene populatie met als doel de voedingsbodems van extremisme weg te nemen. Het gaat hier bijvoorbeeld over projecten positieve identiteitsontwikkeling en burgerschap in het onderwijs en gelijke kansenbeleid op de arbeidsmarkt. Secundaire preventie bestaat uit interventies die zich richten op personen of groepen die risicogevoelig zijn of al betrokken zijn in een radicaliseringsproces. Hier gaat het al meer over maatwerk, waar men preventief tracht in te grijpen op specifieke oorzaken en types processen van gewelddadige radicalisering. Tertiaire preventie, soms ook ‘nazorg’ genoemd, is ten slotte specifiek gericht op personen die al gewelddadig geradicaliseerd zijn of gewelddaden gepleegd hebben. De bedoeling van interventies in dit type van preventie is om personen te stimuleren extremistisch gedachtegoed op te geven (‘deradicalisering’), het extremistische milieu te verlaten (‘exit’) of geweld af te zweren (‘disengagement’).

bestaat dat kostbare expertise verloren gaat. Wanneer de resultaten van beleidsinspanningen onvoldoende duurzaam verankerd kunnen worden, legt dat een mogelijke druk op de effectiviteit van het beleid op langere termijn. Nu het actieplan opnieuw aan een herziening toe is, confronteert dit de Vlaamse overheid met de vraag hoe de opgebouwde (en kostbare) ervaring en expertise geborgd kan worden.

Wat de ondersteuning van de lokale besturen betreft, adviseert het Vlaams Vredesinstituut om te blijven inzetten op de ondersteuning en facilitering van **een sterke lokale regierol** om het preventief beleid rond gewelddadige radicalisering op lokaal niveau te coördineren en af te stemmen. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is de duurzame verankering en borging van de expertise en de netwerken die de afgelopen jaren, onder meer onder impuls van de ondersteuning door de Vlaamse overheid, m.b.t. deze lokale regierol zijn opgebouwd.

4 Bovenlokale afstemming en kennisuitwisseling

Een tweede belangrijke doelstelling van het Vlaamse beleid inzake de ondersteuning van de lokale aanpak van gewelddadige radicalisering was het organiseren van bovenlokale afstemming en kennisuitwisseling. Grosso modo voorzag het actieplan twee lijnen om die doelstelling te operationaliseren. Enerzijds werd voorzien in coördinatie vanuit het Vlaams Platform Radicalisering en informatiedoorstroming vanuit de verschillende Vlaamse beleidsdomeinen, en anderzijds werd een sleutelrol gegeven aan de VVSG, die daarvoor ook financiële ondersteuning kreeg. Uit het onderzoek blijkt dat de lokale besturen de rol van de VVSG algemeen gesproken sterk waarderen. De VVSG voorziet in nuttige en zinvolle uitwisseling van kennis en expertise tijdens vormingen, intervisies en studiedagen. De organisatie wordt gezien als een waardevolle verdediger van de belangen van steden en gemeenten op hogere beleidsniveaus. In het bijzonder worden de intervisies voor casewerkers gewaardeerd. En ook de ondersteuning vanwege de projectmedewerker van de VVSG wordt positief geëvalueerd.

Een kanttekening betreft de rol van de overheid zelf. Het lijkt erop alsof men op lokaal niveau niet zo veel afstemming ervaart vanuit de Vlaamse overheid. De bovenlokale afstemming en coördinatie lijkt vooral te worden opgenomen door de VVSG. Dat roept de vraag op welke rol de Vlaamse overheid voor zichzelf ziet weggelegd in de bovenlokale afstemming en coördinatie, en zo ook in het ontwikkelen en opzetten van beleid op lokaal niveau. Ziet de overheid zich vooral in een faciliterende rol, in de zin dat ze zich vooral bezighoudt met het vrijmaken en verstrekken van middelen om lokale besturen te ondersteunen in hun aanpak van gewelddadige radicalisering? Of ziet de overheid voor zichzelf ook een meer zelfstandige rol weggelegd, bijvoorbeeld door op een meer actieve manier sturing te geven aan het initiëren van bepaalde beleidsinitiatieven, het stroomlijnen van de lokale aanpak en het streven naar gedeelde visies? Het duidelijker expliciteren van de precieze rol die de Vlaamse overheid wil opnemen zou bijdragen aan het verhelderen en aanscherpen van de doelstellingen van het Vlaamse beleid, en zo aan de evaluatie ervan, omdat men beter zou kunnen vaststellen of de doelstellingen van het beleid worden gerealiseerd.

Op lokaal niveau heeft men daarnaast ook weinig zicht op hoe vanuit het Vlaams Platform Radicalisering wordt gezorgd voor coördinatie tussen het lokale, Vlaamse en federale niveau.

Het beeld van de informatiedoorstroming vanuit de Vlaamse beleidsdomeinen naar de lokale besturen is dan weer gemengd. Er zijn positieve geluiden te horen, maar er worden ook enkele kanttekeningen geplaatst. Zo wordt opgemerkt dat de doorstroming veeleer binnen de eigen beleidsdomeinen lijkt te gebeuren. Door de informatie op een meer gebundelde wijze naar de lokale besturen te richten, zou men de doelstelling nog concreter kunnen operationaliseren en realiseren.

De analyse geeft aan dat de Vlaamse overheid wat de operationalisering van de bovenlokale afstemming betreft sterk op de VVSG heeft gesteund. Gezien de positieve waardering die de VVSG daarvoor krijgt, is dat op zich een effectieve optie gebleken. Niettemin stelt zich ook hier de vraag naar de duurzaamheid – en dus ook de doeltreffendheid – van deze beleidsinspanning op langere termijn. De VVSG heeft haar sleutelrol kunnen realiseren op basis van projectmiddelen. Nu is het de vraag hoe de opgebouwde expertise verankerd en verduurzaamd kan worden.

Wat de **bovenlokale afstemming, coördinatie en kennisuitwisseling** betreft, adviseert het Vlaams Vredesinstituut om

- De expertise die de afgelopen jaren door de VVSG werd opgebouwd inzake de bovenlokale afstemming, kennisuitwisseling en ondersteuning van de lokale besturen op een duurzame manier te borgen en te verankeren;
- Te verhelderen welke rol de Vlaamse overheid precies wil opnemen in de bovenlokale afstemming en coördinatie en hoe de overheid die rol concreet wil invullen;
- De informatiedoorstroming en kennisuitwisseling vanuit de verschillende beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid naar de lokale besturen te optimaliseren;
- In te zetten op het verbeteren en stroomlijnen van de coördinatie en informatie-uitwisseling tussen het lokale, het Vlaamse en het federale niveau.

5 De ondersteuning van de persoonsgerichte aanpak

Een derde belangrijke doelstelling in het Vlaamse actieplan is het ondersteunen van de persoonsgerichte aanpak, in het bijzonder via de uitbouw van de Lokale Integrale Veiligheidscellen (LIVC's). Hierbij vertrekt de overheid zowel van een 'multi-actor benadering', waarbij verschillende partners als socio-preventieve en veiligheidsdiensten betrokken zijn, als van een meerzijdige benadering, waarin de aandacht gaat naar verschillende aspecten van begeleiding, van het psychosociale en de sociale context tot ideologische factoren. Belangrijk voor een goede werking van de LIVC's is een goede informatiedeling. De afgelopen jaren was dit gezien de vele onduidelijkheden m.b.t. de kwestie van het beroepsgeheim een heikel punt. Ondanks de wettelijke regeling uit 2018 blijft dit vraagstuk een aandachtspunt, voornamelijk wat de positie betreft van actoren die onder een Vlaamse bevoegdheid werken.

Verder toont zich een gemengd beeld wat de werking van de LIVC's in de lokale praktijk betreft. In sommige gemeenten verloopt het multidisciplinaire overleg goed, terwijl andere gemeenten tegen een aantal obstakels blijven aanlopen. Zo blijven onder meer uiteenlopende visies en referentiekaders, personeelwissels en blijvende onduidelijkheden over de kwestie van het beroepsgeheim drempels opwerpen. Algemeen gesproken blijken vanuit het perspectief van de lokale besturen volgende factoren van belang voor een goede multidisciplinaire samenwerking in de LIVC's: een goede vertrouwensband, een duidelijk regelgevend kader en goede afspraken m.b.t. de informatie-uitwisseling, de persoon van de coördinator en een gedeelde visie over multidisciplinair werken.

Wat de **persoonsgerichte aanpak** in de LIVC's betreft, adviseert het Vlaams Vredesinstituut om

- Te blijven inzetten op het verlagen van drempels voor een goede multi-actorwerking in de LIVC's zoals uiteenlopende verklarende modellen en referentiekaders, en de blijvende onduidelijkheid inzake het beroepsgeheim te adresseren door middel van de geplande decretale regeling;
- De lokale besturen te ondersteunen in het bevorderen van sleutelfactoren voor een goede werking van de LIVC, zoals een goede vertrouwensband, goede afspraken m.b.t. de informatie-uitwisseling, de sleutelpositie van de coördinerend ambtenaar en een gedeelde visie over multidisciplinair werken.

6 Evoluerende noden en uitdagingen

De doeltreffendheid van een beleid dat het lokale niveau wil versterken staat in functie van de mate waarin het aansluit bij lokaal ervaren noden en uitdagingen, die snel kunnen evolueren. Uit het onderzoek van het Vlaams Vredesinstituut blijken enkele noden en uitdagingen met betrekking tot gewelddadige radicalisering zoals die vandaag in de lokale praktijk ervaren worden:

- Blijvende en nieuwe risico's monitoren m.b.t. jihadistische gewelddadige radicalisering (zoals de re-integratie van gedetineerden)
- Een bredere blik ontwikkelen op diverse vormen van extremisme
- Omgaan met spanningen tussen groepen en polarisatie in lokale contexten
- Inzetten op bredere vormen van (preventief) beleid

De achterliggende boodschap lijkt te zijn dat het thema een brede blik verdient, zowel wat de verschijningsvormen van extremisme en gewelddadige radicalisering als de preventieve aanpak ervan betreft. Hoewel het Vlaamse actieplan van een breed opzet vertrok, was het in de concrete uitwerking in significante mate geaxeerd op één vorm van gewelddadige radicalisering. Gezien de context was dat begrijpelijk. Maar de afgelopen jaren zijn de noden en uitdagingen geëvolueerd. Opdat het beleid adequaat én doeltreffend blijft, is het raadzaam dat de overheid het beleid herbekijkt en eventueel actualiseert in functie van de geëvolueerde noden en uitdagingen.

Met het oog op een **actualisering** van het Vlaamse actieplan **in het licht van evoluerende noden en uitdagingen** adviseert het Vlaams Vredesinstituut om

- Aandacht te blijven besteden aan blijvende noden en uitdagingen inzake jihadistische vormen van gewelddadige radicalisering, waaronder de kwestie van de re-integratie van gedetineerden;
- In het preventief beleid aandacht te besteden aan diverse vormen van extremisme en gewelddadige radicalisering;
- Aandacht te besteden aan maatschappelijke spanningen en polarisatie op lokaal niveau, en hoe daar op een constructieve manier mee om te gaan;
- Lokale besturen te blijven ondersteunen in hun inspanningen m.b.t. brede vormen van geweldspreventie en het vreedzaam samenleven in wijken, gemeenten en steden.

